

Πίσω από τις προθήκες Η Έκθεση για την Κυθρέα στην Παλιά Αρχιεπισκοπή

της Χρυσόδεμης Παπακωνσταντίνου, ιστορικού

Βουβές εικόνες των πραγμάτων,
που έχετε συνδεθεί με τη ζωή μας,
ασυγκίνητοι μάρτυρες θανάτων
δεν σβήνετε κι εσείς μαζί μας.

Παύλος Ξιούτας, *ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ*

Καλοκαίρι του '16 σ' ένα από τα ιστορικότερα κτήρια της πρωτεύουσας, βρεθήκαμε να συλλέγουμε σα μαργαριτάρια κειμήλια δεκάδων εκτοπισμένων Κυθρεωτών. Κειμήλια που βρήκαν τον δρόμο για τις ελεύθερες περιοχές από την πολεμένη γη των Χύτρων, προορισμένα να μπουν στην Έκθεση που συνδιοργάνωσαν ο Δήμος Κυθρέας και η Εταιρεία Κυπριακών Σπουδών στο Μέγαρο της Παλιάς Αρχιεπισκοπής τον χρόνο που μας πέρασε.

Πρωί-πρωί κατέφθαναν οι Κυθρεώτες κρατώντας σφιχτά τους θησαυρούς που με κουράγιο αποφάσισαν ν' αποχωριστούν όσο καιρό θα διαρκούσε η Έκθεση. Αντικείμενα καθημερινά, που θα περνούσαν απαρατήρητα και - ίσως - ανεπίδημητα από γενιά σε γενιά, μα που η πικρή Ιστορία έκανε διαμάντια ανεκτίμητα. Έρχονταν μπροστά μας ζυμωμένα με την ύπαρξη του ιδιοκτήτη τους, την κληρονομιά των γονιών και των παππούδων του. Παραδομένα με προσοχή, μην τσακίσει κανένα πιατικό, όπως τσακίσει ο χρόνος τα πρόσωπα και τα κορμιά...

Κι έτσι αναπάντεχα, απλά και αδούρβα, το κάθε αντικείμενο ξεδίπλωνε τη δική του ιστορία. Σ' έμπαζε μέσα στο κυθρεώτικο σπιτικό, την ώρα που η κόρη ύφαινε, κεντούσε κι έπλεκε ζωγραφίζοντας στα χείλη το τραγούδι. Κι αίφνης μπροστά στις συκαμινές, με το νερό να γαργαλάει τ' αυτί σου, την ώρα που ομάδες δουλεύανε να βγάλουν το μετάξι. Τα 'βλεπες, τ' άκουγες, τα ψηλαφούσες. Κι ας μην τα 'χες γνωρίσει. Φώναζαν από μακριά την τέχνη και τη λεπτοδουλειά τους. Έδειχναν χέρια μαστορικά και ψυχές σμιλεμένες με ιδρώτα και με προσευχή. Ζητούσαν λες επίμονα να μάθουν πού έχει πάει η καλαισθησία στις μέρες μας, πώς έσβησε η υπομονή που ανάδρεψε τόσες γενιές με λάμπα πετρελαίου...

Δεν ήταν χωρίς πόνο που μαζεύτηκαν για να βρεθούν κοντά μας. Με τρέμουλο ψυχής και μάτια υγρά βγήκαν απ' τα σκοτισμένα ερμάρια τους, θαρρείς απ' τη δαμπή τη μνήμη. Κουβάλησαν μαζί τους άδεια στιγμές θανάτου και ζωής. Ποδοβολητά κι αεροπιλάνα και την ξεθωριασμένη πένα να ρωτά για τους αγαπημένους που 'χουν εγκλωβιστεί, αρδρώνοντας ένα-ένα ξέπνοια τα βήματα του ξεριζωμού. Δάκρυα και γέλια, τραγούδια κι αναφιλητά. Και η ψυχρή αθανασία των καιρών, καθρεφτισμένη στα γυαλισμένα ασημικά που ήρθαν στα ξένα, να μετρά αδιάκοπα τους χτύπους της ζωής μας. Αυτής που έφυγε, αυτής που θα 'ρθει.

Ας μείνει μονάχα ένα ευχαριστώ, για ό,τι έδρεψε αυτούς τους μήνες τον νου και την ψυχή μας.